

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

גיליון 580 | י' סיון תשע"ב | 31.5.12 | משוגר למנויים בלבד | kav1@bezeqint.net | www.kav-lahinuch.co.il | מו"ל ועורכת: סיגל בן ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: היסמין 1 רמת אפעל | טל. 03-6354484 | פקס. 03-6354490

דו"ח חדש של משה"ח; אין במשרד גוף המרכז מידע על כל תוכניות ההכנה לבגרות ואין פיקוח ובקרה הדוקים עליהן

את הכיתות רגילות, כמו מב"ר, אתגר, ואמ"ץ; תוכניות המבוססות על תוספת שיעורים למערכת השעות הרגילה לאורך זמן, כמו תוכנית הסיוע לתלמידים עולים, תוכנית אופק לבגרות, תוכנית ספייס לתלמידים יוצאי אתיופיה, ותוכנית הזנק לבגרות; תוכניות בתחום דעת מוגדר, המתקיימות במשך פרקי זמן מוגבלים, מעבר לשעות הלימוד, כמו תה"ל – תוכנית להעצמה לבגרות; תוכניות המתקיימות מחוץ למהלך הלימודים הרגיל, כמו סימסטר קיץ.

לדו"ח מצורף נספח רחב היקף, שבו מפורטים בהרחבה נתונים על 18 התוכניות והמאפיינים שלהן. נתונים אלו כוללים את: שיעור הזכאות לבגרות בכל תוכנית, שיעור הנשירה, מספר התלמידים המשתתפים בתוכנית, התקציב שמש"ח מקצה לה, היקף שעות הלימוד, התהליכים הפדגוגיים האופייניים לתוכנית, תוכנית הלימודים, אוכלוסיית היעד, מאפייני סגל ההוראה, מטרות ויעדים ועוד. זוהי, כנראה, הפעם הראשונה שמתפרסם ריכוז של מיפוי מקיף של התוכניות השונות. (המשך בעמ' 2)

"נכון להיום, אין במשה"ח גוף המצוי בפרטי כל התוכניות העוסקות בהכנה לבגרות, קל וחומר, ברוב המקרים אין הליכי בקרה ופיקוח הדוקים על התוכניות השונות". כך קובע דו"ח חדש של הראמ"ה – הרשות הארצית למידה והערכה בחינוך. כותרת הדו"ח היא "תוכניות לשיפור הזכאות לבגרות; מיפוי ותמונת מצב נוכחית". הדו"ח חובר בהובלת דוד רטנר, ד"ר טל רז ובוועד רזנבאום מהראמ"ה. כחוקר ראשי שימש ד"ר אילן רוזינר.

מחברי הדו"ח סבורים, שיש מקום לקבוע נהלים לאיסוף שיטתי של מידע על התוכניות לשיפור הזכאות לבגרות. לדבריהם, איסוף המידע הוא תנאי בסיסי לביצוע מחקר הערכה עתידי שיבדוק את יעילות התוכניות, ובתנאים הנוכחיים אין אפשרות לבצע.

במסגרת הכנת הדו"ח, אותרו 55 תוכניות לשיפור הזכאות לבגרות הפועלות במערכת החינוך. מתוכן הוחלט להתמקד בבדיקת 18 התוכניות הארציות הגדולות, שמש"ח מפעיל או מעורב בהפעלתן. הדו"ח מחלק את התוכניות לארבע קטגוריות: כיתות לימודים ייחודיות שמחליפות

יו"ר ועדת החינוך הנכנסת; אפעל שקולם של המורים יישמע בוועדה וישפיע על שינוי המדיניות

לדברי דברת, הצטרפות ישראל למבחנים הבינלאומיים וההישגים הנמוכים של התלמידים בהם, מיקדו עניין ציבורי ופוליטי רב בהערכה ומדידה. לדבריו; "הסכנה היא שהערכה ומדידה הופכים לתחליף למדיניות החינוך". דברת הוסיף, כי מדיניות החינוך צריכה להיות לגבי 'דמות הבוגר' של המערכת ולא רק לגבי הישגיו במבחנים. על בוגר המערכת להיות סקרן, בעל מערכת ערכים ואישיות מגובשת.

לדבריו, צריך לתת אמון במנהלים ובמורים; לפתח כלים להערכה עצמית למנהלים ולמורים ולהפוך את המנהלים מאדמיניסטרטורים לרגולטורים. ראש עיריית ירושלים, ניר ברקת, אמר בכנס כי בתוך מערכת החינוך בעירו הפערים עצומים – יש חינוך ממלכתי, חינוך חרדי וחינוך ערבי, שחלק ניכר ממנו לומד את תוכנית הלימודים הפלשתינאית, ועוד. לדבריו, כשנכנס לתפקיד, הדיון העיקרי במערכת החינוך בעיר היה "איזה תלמידים להציב באלו מוסדות חינוך".

הפילוסופיה של ברקת היא לתת לכל תלמיד ללמוד איפה שהוא רוצה. כדי שיהיה ביקוש לכלל בתי"ס בעיר הוא משכנע מנהלים של בתי"ס מוצלחים, שהביקוש אליהם הוא רב, לפתוח סניפים בבתי"ס כושלים בשכונות. ברקת הוסיף, שהוא תומך בהנהגת הערכה ומדידה ואחריותיות במערכת החינוך – כמו שנהוג בעולם העסקים. לדבריו; "אם לא לוקחים אחריות לא מגיעים לשום מקום. אנו מצפים מהמנהל להיות אחראי למה שקורה בביה"ס שלו". בכנס נן-ליר לחינוך השתתפו כ-60 מנכ"לים, מנהלי בתי"ס ובכירים נוספים, ממערכות החינוך בבריטניה, ארצות הברית, צ'כיה, קנדה, דנמרק, גרמניה, קפריסין, יפן, הולנד, ספרד, אסטוניה, נורווגיה ופינלנד.

הנושא של כנס מכון נן-ליר לחינוך, שהתקיים בשבוע שעבר, היה "מרגולציה לאמון". הכנס עסק במתח שבין רגולציה – חוקים ופיקוח, לבין אמון במערכת החינוך.

חברת הכנסת ד"ר עינת וילף, עומדת להתמנות בעוד שבועות אחדים כיו"ר ועדת החינוך של הכנסת. בכנס אמרה ד"ר וילף; "כולנו מצטטים את דו"ח מקינזי שבו נאמר כי איכות מערכת החינוך אינה יכולה להיות טובה יותר מאיכות מוריה. צריך להיזהר בקביעה זו, כי משתמע ממנה שחייבים לחפש מורים טובים מחוץ למערכת. לדעתי, מערכת החינוך יכולה לסייע למורים להיות טובים יותר או להפוך אותם לגרועים יותר. המורים גם יכולים לשפר את המערכת. ד"ר וילף הבטיחה כי תפעל לכך שהוועדה תהפוך למקום שבו המורים יישמעו. לדבריה, החזון שלה הוא שהמורים יגיעו לוועדה לא כקוריוז, אלא כדי לחלוק עם חבריה בידע שלהם. חברת הכנסת וילף מבקשת, שהמורים יידעו כי הם רצויים בוועדת החינוך והידע שלהם יסייע לשינוי מדיניות החינוך.

יו"ר ועדת דברת לשעבר וחבר הנהלת תנועת "הכל חינוך" כיום, שלמה דברת, אמר בכנס, כי ישנה ציפייה שאינה ריאליסטית לאמון במערכת החינוך. לעומת זאת במציאות, המערכת משקפת את תרבות האי-אמון הרווחת בישראל.

לדבריו, שנים רבות לא היה אמון במנהלים ובמורים. הייתה רגולציה והכל הוכתב מלמעלה על ידי שר החינוך. לטענתו, בעשור האחרון מתחילים לראות שינוי במגמה זו. ישנה הכרה שהמערכת לא תשתפר אם לא ינתן כוח גדול יותר למנהלים ולמורים.

דו"ח חדש של משה"ח; אין במשרד גוף המרכז מידע על כל תוכניות ההכנה לבגרות ואין פיקוח ובקרה הדוקים עליהן

(המשך מעמ' 1)

ציפיה לאחריות אישית (accountability) של הצוות. מאפיינים נוספים; במרבית התוכניות הלמידה מתקיימת בכיתות או בקבוצות קטנות, מתקיימת למידה מרוכזת של מספר נושאים מצומצם תוך תרגול מתמיד והיבחנות תכופה על החומר הנלמד, מוקצים משאבים לטיפול בקשיים חברתיים-רגשיים, הנתפסים על ידי רוב מנהלי התוכניות כשורש הקשיים הלימודיים של התלמידים. חלק ממובילי התוכניות העידו על עצמם, כי פיתחו מומחיות מיוחדת בכללי ההיבחנות בבחינות הבגרות, שלדבריהם חסרה לרבים מבתי"ס.

גמישות ניהולית

הדו"ח מעלה את השאלה "האם יש בכלל צורך בתוכניות או אולי ניתן לוותר עליהן ולהפנות את המשאבים שלהן ישירות לבתי"ס?" זאת ועוד, בדו"ח נמצא כי רוב התוכניות מציעות תמהיל דומה מאוד של פדגוגיה, יחסים בין מורים לתלמידים והנחות יסוד משותפות. הדו"ח מעלה גם את השאלה "האם ניתן לקחת מאפיינים אלו ולישם בצורה אפקטיבית בקרב כלל התלמידים בבתי"ס?" התשובות של מנהלי התוכניות והמעורבים בהן שרואיניו בדו"ח לשאלות אלו הייתה שלילית. מהתשובות עולה, כי מנהלי התוכניות, גם עובדי משה"ח, אינם תופסים אותן כחלק ממערכת החינוך. המנהלים השתמשו בדבריהם בחלוקה בין "אנחנו" (התוכניות) – הזריזים, המקצועיים והמצליחים, לבין "הם" (משה"ח) – האיטי והמסורבל.

אחד הנימוקים שצינו מנהלי התוכניות לתשובותיהם אלו הוא, שבתוכניות יש זיקה הדוקה בין האמצעים הניתנים למחנכים לבין התוצאות המצופות מהם. לעומת זאת לטענתם, במערכת החינוך יש רק זיקה רופפת בין המשאבים המוקצים ולבין התפוקות הנדרשות. כך, למשל, נשמעה הטענה שמשה"ח לא מבצע התאמה בין תוכנית הלימודים הנדרשת לבין השעות המוקצות לבתי"ס ללימודה.

נימוק נוסף – התוכניות מתאפיינות בגמישות ניהולית; כאשר מתעוררת בעיה נקודתית קיימים מנגנונים המאפשרים את איתורה המהיר ומתן מענה החורג מהנהלים הקבועים. לעומת זאת טוענים מנהלי התוכניות, כי משה"ח אינו יכול לגלות את הגמישות הנחוצה ולהגיב באותה המהירות. מנהלי תוכניות אף השוו אותן למיזמי סטארט-אפ או לסיירות בצבא – גופים קטנים וזריזים, הנותנים מענה לצרכים בזמן אמת. הגמישות של התוכניות מתבטאת גם בכך שהן יכולות לבחור את המורים שילמדו במסגרתן, ולפטר מורים שאינם עומדים ביעדים, פריוויליגיה שאין למנהלי בתי"ס.

אפשר גם אחרת

למרות טענות אלו, סבורים מחברי הדו"ח, כי גם במערכת החינוך הרגילה קיימת גמישות ניהולית מספקת, המאפשרת ליישם רבים מהעקרונות של התוכניות לשיפור הזכאות בבגרות תוך כדי העבודה השוטפת בבתי"ס. לשם דוגמה מובא המקרה של "קריית החינוך דרור" במועצה האזורית לב שרון. על פי הדו"ח, מדובר בבתי"ס שבו לומדת אוכלוסייה גדולה והטרואגנית, ובחלקה קשה, המונה כ-2,400 תלמידים. למרות זאת, מנהל ביה"ס היוצא, ד"ר אהוד מנור, שהוא יועץ ארגוני בעברו, הצליח להנהיג את העקרונות לשיפור הזכאות לבגרות במסגרת הבית ספרית הכוללת. התוצאה – 85% זכאות לבגרות בתש"ע ואפס נשירה.

בנספח הדו"ח מתפרסמים בין היתר נתונים על התוכניות שמפעיל אגף שח"ר במשה"ח. על פי נתונים אלו, הנכונים לשנת תש"ע, בכיתות מב"ר לומדים 24 אלף תלמידים ושיעור הזכאות לתעודת בגרות עומד על 58.2%, בכיתות אתגר לומדים כ-21 אלף תלמידים, ושיעור הזכאות בהן עומד על 31%, בכיתות אמ"ץ לומדים כ-5,000 תלמידים, ושיעור הזכאות בהן עומד על 56%. על פי הדו"ח, בתוכניות לשיפור הזכאות לבגרות משתתפים בסך הכל כ-122 אלף לומדים. הדו"ח מעריך שישנן כפילויות – תלמידים המשתתפים ביותר מתוכנית אחת. מידע על היקף תופעה זו אינו נמצא, אך הדו"ח מעריך שמספרם אינו גדול.

רוב התוכניות משיגות את יעדן

מהדו"ח עולה, כי לא ניתן להשוות את מידת ההצלחה של התוכניות השונות בצורה פשוטנית, למשל על פי שיעור הזכאות לתעודת בגרות, ויש לבצע למטרה זו מחקר עם כלים סטטיסטיים מתוחכמים. הסיבה העיקרית לכך – תוכניות שונות מיועדות לאוכלוסיות שונות. עם זאת, מאחר ורוב התוכניות מדווחות על שיעור של 54% עד 93% זכאות לתעודת בגרות או של הצלחה בבחינה בגרות מסוימת (אם מדובר בתוכנית נקודתית), הרי שניתן לקבוע בהירות כי התוכניות מצליחות להשיג את יעדן. ההוכחה לכך היא ששיעור הזכאות לבגרות בקרב משתתפי החלק הארי של התוכניות גבוה משיעור הזכאות לבגרות הכללי במערכת החינוך. בדו"ח מצוין, כי ניתן להצביע על שתי תפיסות מארגנות העומדות בבסיס כל התוכניות ודוחפות אותן להצלחה; האמונה ש"כל אחד יכול" וש"עבודה מונעת על ידי תוצאות".

תמיכה מסיבית בסגל ההוראה

בדו"ח נמצאו מאפיינים המשותפים לרוב התוכניות. אחד מהמאפיינים הוא הפעלת רכז בית-ספרי – בדרך כלל מתוך צוות ביה"ס. הרכז נחשב לדמות מפתח בהפעלת התוכנית, ומנהלי התוכניות משתדלים למנות לתפקיד זה דמות דומיננטית מצוות ביה"ס.

כמו כן, כמעט בכל התוכניות מגויסים המורים מתוך סגל ביה"ס. רק כאשר אין אפשרות למצוא מורים מתאימים מתוך ביה"ס, מובאים מורים מבחוץ. הדבר נעשה מתוך רצון להעניק לצוות ביה"ס כלים פדגוגיים נוספים, שיוכלו ליישם גם בהוראה הרגילה בבתי"ס, כמו גם פרנסה נוספת. כמו כן נובעת הבחירה במורים מביה"ס מהאמונה, שהיכרות מוקדמת בין המורה לתלמיד מסייעת ליעילות ההוראה ולמשמעת. עוד מאפיין הוא, שבכל התוכניות יש תמיכה מסיבית בסגל ההוראה, מינהלית ופדגוגית כאחד.

תהליכי הערכה ובקרה קפדניים

מאפיין בולט נוסף הוא, שכל התוכניות לשיפור הזכאות לבגרות מפעילות תהליכי מדידה והערכה קפדניים. בדו"ח אף מכוונים מנהלי התוכניות כ"פריקים של נתונים", במידה האופיינית יותר לתחום העסקי מאשר לתחום החינוך. קביעה זו נכונה לא רק לגבי התוכניות שמפעילות עמותות, אלא גם לגבי התוכניות שמפעיל משה"ח, שהן הרוב. כל התוכניות מפעילות הליכי מדידה ובקרה, הכוללים אבחון ומיפוי פרטני של כל תלמיד בראשית תהליך הלמידה, ולאחר מכן איסוף שוטף של נתוני ההתקדמות, הפקת לקחים ויישום המיידים בעבודה עם התלמיד. בכל התוכניות גם ישנה

מחקר; המורים חשים שהם זוכים לאמון ממנהלי בתי הספר וחוסר אמון - ממשה"ח

בכנס ון-ליר הופץ סיכום של מחקר, שבחן את התפיסות של מורים ומנהלים לגבי האמון שמוענק להם בעבודתם. המחקר בוצע על ידי מכון ון-ליר, בשיתוף עם מכון אבני ראשה. במחקר השתתפו 15 מורות ו-15 מנהלים מבתי"ס באזור ירושלים. המחקר נערך בצורה איכותנית, באמצעות ראיונות עומק עם המורות והמנהלים. מהראיונות שנערכו למורות עולה, כי לאמון שניתן בהן יש תרומה מרכזית לתפקוד איכותי ומוצלח שלהן. המורות ציינו את האוטונומיה הניתנת להן בעבודתן כקנה מידה מרכזי לתחושה שיש בהן אמון. המורות גם ציינו, כי תוכנית הלימודים המהודקת בישראל היא אחד הגורמים המרכזיים המגבילים את האוטונומיה שלהן. כמו כן לדבריהן, מנהל ביה"ס מחזיק בתפקיד מפתח בהגדרת גבולותיו של המרחב האוטונומי שלהן. המנהל גם משמש כחיץ בין המורות לבין והדרישות המגיעות לביה"ס ממשה"ח. המורות שהשתתפו במחקר הבחינו בין שני סוגי בקרה על עבודתן; בקרה חיצונית, שמפעיל משה"ח, ובקרה פנימית, שמבצע בדרך כלל המנהל. המורות תפסו את הבקרה החיצונית, המתבצעת על ידי המפקחים, כמנותקת לגמרי מההקשר הבית ספרי והכיתתי. כמו כן סברו המורות, כי הבקרה שמבצעים המפקחים אינה איכותית, אינה יעילה ולעתים גם לא הוגנת. בקרה עקיפה שמבצע המשרד, המבוססת על בדיקת הישגי התלמידים, נתפסה על ידי המורות כמחמיצה את מהות החינוך וההוראה. מהראיונות עם המורות גם עולה, כי הבקרה החיצונית שמפעיל משה"ח יוצרת אצלן תחושת חוסר אמון. לעומת זאת, בתוך בתי"ס עצמם מתקיימת לרוב אווירה של אמון - שלמנהלים יש תפקיד מפתח ביצירתה. המנהלים שהשתתפו במחקר ציינו בראיונות, כי הם חשים שיכולתם להוביל יוזמות פדגוגיות נחוצות, לפי שיקול דעתם, מוגבלת על ידי החלטות מערכתיות המשדרות חוסר אמון. עם זאת ציינו חלק מהמנהלים, שההתנהלות של המערכת מאפשרת להם ליצור מרחב אוטונומי בביה"ס. התנאי לכך - שבביה"ס שורר "שקט תעשייתי" והוא מספק תוצאות נאותות. המנהלים סברו, כי הבקרה והפיקוח של משה"ח מתהדקים

בשנים האחרונות. לדבריהם, מאחר שיכולת הפיקוח הישירה של משה"ח היא מוגבלת, ניתן בתקופה האחרונה משקל רב לבקרה עקיפה, באמצעות אמות מידה אחידות ומבחנים ארציים. לטענתם, לחצי הבקרה העקיפה לספק תוצאות, הזוכים גם לתמיכת ההורים, מקשים עליהם לייצר מרחב אוטונומי למורים. המנהלים ראו בבקרה צמודה ותדירה זו עדות לחוסר אמון, ולא אמצעי המקדם שקיפות ואחריות. מהמחקר עולה, כי למנהלי בתי"ס דרכים מגוונות להתמודד עם האמון המוגבל שמוענק להם ממשה"ח, הבא לידי ביטוי בבקרה ובפיקוח. ישנם מנהלים המקיימים את הדרישות המערכתיות כלשונן. אחרים מנהלים משא ומתן עם נציגי המשרד בשטח על הדרישות המערכתיות. ישנם גם מנהלים הנוקטים בדרכים שעוקפות את הדרישות המערכתיות, כשאלו אינן נראות להם. מנהלים אלו חוששים מההשלכות האישיות שעלולות להיות לפעולתם זו, ולא פעם מיידעים את המפקחים הישירים שלהם על החריגה שלהם, בהתבסס על יחסי האמון האישיים שנוצרו ביניהם. ממצאי המחקר עולה, כי מנהלים המבקשים להצליח, לוקחים לעצמם אוטונומיה ביוזמתם האישית ודואגים לייצר מרחב אוטונומי גם לצוות המורים שלהם.

איכותית, אינה יעילה ולעתים גם לא הוגנת. בקרה עקיפה שמבצע המשרד, המבוססת על בדיקת הישגי התלמידים, נתפסה על ידי המורות כמחמיצה את מהות החינוך וההוראה. מהראיונות עם המורות גם עולה, כי הבקרה החיצונית שמפעיל משה"ח יוצרת אצלן תחושת חוסר אמון. לעומת זאת, בתוך בתי"ס עצמם מתקיימת לרוב אווירה של אמון - שלמנהלים יש תפקיד מפתח ביצירתה. המנהלים שהשתתפו במחקר ציינו בראיונות, כי הם חשים שיכולתם להוביל יוזמות פדגוגיות נחוצות, לפי שיקול דעתם, מוגבלת על ידי החלטות מערכתיות המשדרות חוסר אמון. עם זאת ציינו חלק מהמנהלים, שההתנהלות של המערכת מאפשרת להם ליצור מרחב אוטונומי בביה"ס. התנאי לכך - שבביה"ס שורר "שקט תעשייתי" והוא מספק תוצאות נאותות. המנהלים סברו, כי הבקרה והפיקוח של משה"ח מתהדקים

זהבי ישו

יעוץ למורים מנהלים וועדים

הזכויות שלך צריכות בדיקה תקופתית אצל עיריית זהבי

האם הינכם מודעים לכל הזכויות להן הינכם זכאים? מה הן הזכויות המגיעות לכם ביציאה לפנסיה? לא תמיד אפשר לממש מחר את מה שמגיע לכם היום - אז למה לחכות? באווירה נינוחה פגישה ושכרה בצידה יעוץ מקצועי עדכני ודיסקרטי

הינכם מוזמנים:

- לייעוץ לקראת פרישה.
- לייעוץ בנושאי שנת שבתון.
- לבדיקה רגילה של רכיבי שכר וזכויות.
- לייעוץ בנושאי מחלות ו/או פנסיה.

עיקרי נושאי הייעוץ:

- פנסיה.
- כדאיות פרישה מעבודה.
- תכנון הקריירה.
- ייעוץ והכוונה בעזיבת מערכת החינוך.
- הדרכה ולייווי במו"מ מול מעסיקים.
- פיצויי פיטורין.
- בדיקת השכר ומרכיביו.
- גמולים.

לשבתון יוצאים בראש שקט
09-9542108

הנחה למנויי קו לחינוך 440
לרשמים עד ה-1.6.12
707 1357

icare 4 autism

הכנס הבינלאומי לאוטיזם

2-1 באוגוסט 2012 | בנייני האומה ירושלים

רשימת מרצים (חלקית)

Dame Stephanie Shirley, UK
Dr. Joshua Weinstein, USA
Dr. Eric Hollander, USA
Dr. Eli Hatchwell, UK
Dr. Wendy Zhang, China

פרופ' תמר וייס, ישראל
ד"ר יואב כהן, ישראל
פרופ' נירית באומינגר, ישראל
ד"ר גל מאירי, ישראל

- 40 מומחים מכל העולם
- 4 מסלולי תוכן
- שיטות טיפול עדכניות ומחקרים מובילים
- כנס חוצה גבולות לאנשי חינוך, רפואה וטיפול
- תערובת מוצרים מרתקת
- הצגה של פוסטרים מקצועיים

.....

לפרטים והרשמה: www.icare4autism.org/israel
02-6558567/8 | טל' blevine@icare4autism.org

■ תוכנית הניסוי "אנשי שם" תתרחב בתשע"ג לכלל בתי"ס היסודיים – תלמידי כיתות ו' במחוזות חיפה והצפון השתתפו השנה בניסוי בתוכנית לימודים בשם "אנשי שם". התוכנית עוסקת בדמויות מפתח בהיסטוריה היהודית, ובמיוחד כאלו הקשורות למפעל הציוני ולבניין ארץ ישראל. התוכנית תורחב בשנת הלימודים הבאה לכל בתי"ס היסודיים בארץ.

השנה עסקה התוכנית בפועלה וחיייה של דונה גרציה, מנהיגה יהודית מהמאה ה-16, בת למשפחת אנוסי ספרד, שפעלה בפורטוגל, איטליה והאימפריה העות'מנית. דונה גרציה פעלה רבות למען היהודים באירופה ואף החלה לשקם את טבריה וליישב בה יהודים. הנושא נבחר בהלימה לנושא המארגן בשכבת כיתות ו' לקראת שנת הבת/בר מצווה, שהוא – "אחריות אישית ומחויבות לאומית", וכסמל להעצמת נשים בדמות מופת.

במסגרת התוכנית התקיימה לאחרונה תחרות חידונים, בנושא דונה גרציה ופועלה. טקס הענקת הפרסים לשישה תלמידים שזכו במקומות הראשונים בתחרות – שלושה ממחוז צפון ושלושה ממחוז חיפה, נערך בשבוע שעבר במוזיאון "בית דונה גרציה" בטבריה. הטקס נערך במעמד שר החינוך, גדעון סער, מנהלת מחוז צפון, ד"ר אורנה שמחון, וראש עיריית טבריה, זוהר עובד. במקום הראשון בתחרות זכו סהר בן, מבי"ס חופי הגליל בקיבוץ גשר הזיו, ועמית וקנין, מבי"ס יזרעאליה בחיפה. השניים זכו בפרס – טיול בטבריה ביחד עם כיתותיהם, שהתקיים ביום הטקס.

■ תלמידי בית הספר הדתי זכו בתחרות מדעית על האדם הקדמון – צוות תלמידים משכבת ח' בישיבה התיכונית אמ"ת נחשון שליד בית שמש, זכה במקום הראשון בתחרות מדעית ארצית, בשם "הינשוף". את התחרות עורך המרכז לחשיבה מדעית ויצירתית, הפועל בתוך "בית הספר לטבע, סביבה וחברה" בתל אביב. השנה עסקה התחרות בנושא האדם הקדמון. במהלך השנה למדו התלמידים

על הממצאים בנושא האדם הקדמון בארץ ישראל ובעולם. תלמידי ישיבת נחשון התמקדו במיוחד בהשערות השונות בקרב הארכיאולוגים לגבי דמותו ומוצאו של "האדם הקדמון הגלילי", ששרידי התגלו ב-1925 במערת זוטייה שבנחל עמוד. התלמידים, שקראו לקבוצתם "הינשופים",

קבוצת התלמידים מחטיבת הביניים אמ"ת נחשון, הזוכה בתחרות האדם הקדמון של "המרכז לחשיבה מדעית ויצירתית".

גם הקימו מיצג שדימה את סביבת החיים של האדם הקדמון במערות נחל עמוד, ואף ביימו והפיקו שני סרטים בנושא זה, שאותם העלו לרשת האינטרנט. בטקס הזכייה הדגישו מארגני התחרות את העובדה, ששני בתי"ס שזכו בתחרות – ישיבת אמ"ת נחשון במקום

הראשון ואולפנת להב"ה קדומים במקום השני, הם מהמגזר הדתי. לדבריהם, בהשתתפות בתחרות גילו בתי"ס "יהדות אמיצה ופתוחה, שאינה פוחדת מאתגרים ואינה מסתרת מהמדע".

לדברי מנהל חטיבת הביניים בישיבת אמ"ת נחשון, הרב ישי ניקריטין: "אנו גאים בקבוצת הינשופים שעשתה דרך ארוכה עד לניצחון המרשים. במהלך התחרות זכינו לראות את חברי הקבוצה עובדים בצורה מגובשת, ומגלים יצירתיות רבה. אנו שמחים מאוד להיווכח כי אכן ניתן לשלב בהצלחה רבה פרויקטים לימודיים מאתגרים מעין אלה בתוך מסגרת הלימוד של הישיבה".

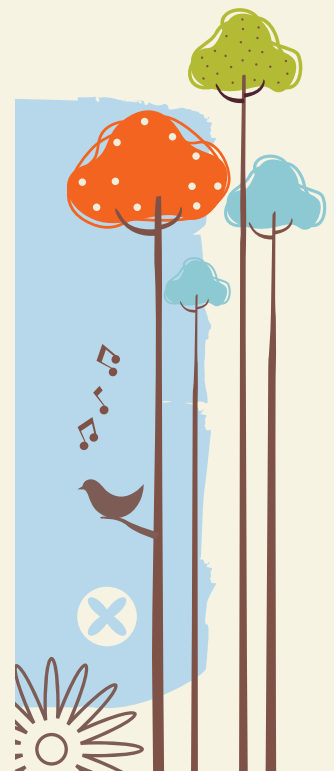
המרכז לחשיבה מדעית ויצירתית הוקם לזכרו של רן ברון, שנהרג בפיגוע במועדון "מייק'ס פלייס" בתל אביב לפני תשע שנים.

ב"ה

קול קורא

מאת יהודית ברג - מפעל ההתכתבות

אני פונה אל כל מנהלי בתי הספר והמחנכים להשתתף במיזם המאפשר לתלמידים ליצור קשר עם חברים לעט מרחבי תבל וממקומות יישוב בארץ. למיזם היסטוריה של 30 שנה בבתי הספר היסודיים בקריית טבעון, ולאחרונה גם בחטיבת הביניים ביישוב. כעת אני מבקשת להרחיב את המיזם לכלל בתי הספר בארץ. התלמידים משתתפים במיזם בצורה אקטיבית ולומדים לכתוב מכתבים על הצד הטוב ביותר, בצורה חופשית ומתוך אהבת הזולת ואהבת השלום. במסגרת המיזם מושמת חשיבות מיוחדת לתקשורת עם תלמידי בתי הספר בקווי העימות - בצפון הארץ ובדרום.

בכל שאלה בנושא ניתן לפנות ליהודית ברג - מפעל ההתכתבות, ת.ד. 1433

קריית טבעון, מיקוד 36110 או במייל: Burgy1@bezeqint.net

הביקור כלל השתתפות בניסויים במעבדות המחקר של המכון.

■ טקס הצדעה לתיכונים ולמורים באקדמיה – באשדוד התקיים לאחרונה טקס הצדעה לתלמידים בתיכונים העיר הלומדים באקדמיה, שכותרתו "הנוער בדרך לתואר". הטקס מסכם את הפעילות השנתית בתוכנית "חינוך לאקדמיה", המתקיימת באשדוד זו השנה השמינית. מטרת התוכנית הן לחשוף את התלמידים לאפשרות ללמוד בתוכניות אקדמיות שונות עוד במהלך לימודיהם בתיכון, לקדם את המצוינות ולהנגיש את ההשכלה הגבוהה לרמות שונות של תלמידים.

על פי נתוני העירייה, השנה השתתפו 3,300 תלמידי תיכון בעיר לתוכניות חשיפה לאקדמיה. כמו כן, כ-300 תלמידי תיכון בעיר לומדים כסטודנטים מן המניין במוסדות להשכלה גבוהה, חלקם במסלול מואץ לתואר ראשון. יש לציין, כי על פי דו"ח שערך אשתקד מרכז המחקר והמידע של הכנסת, לומדים כ-1,150 תלמידי תיכון בכל רחבי הארץ באקדמיה. מכך עולה, כי שיעור התלמידים האשדודים מבין הלומדים באקדמיה הוא למעלה מ-25%.

מערייית אשדוד נמסר, כי את התוכנית מוביל מינהל החינוך בעירייה, בשיתוף עם מרכז הצעירים העירוני "כיוונים", מנהלי בתיה"ס, יועצים אקדמיים והאוניברסיטאות תל אביב, בר אילן והאוניברסיטה הפתוחה. כל תלמיד הלומד קורסים אקדמיים מקבל מלגת לימודים מערייית אשדוד, המסייעת לו במימון שכר הלימוד.

במהלך טקס ההצדעה חולקו תעודות הערכה לתלמידי תיכון הלומדים לימודים אקדמיים ובמקביל משתתפים בפעילות חברתית למען הקהילה. באירוע השתתפו, ראש העיר, ד"ר יחיאל לסרי, הממונה על החינוך בעירייה, יהודה פרנקל, ראש מינהל חינוך, אריה מימון, והתלמידים הלומדים השנה במוסדות אקדמיים.

■ מאמינים בקשר בין מצוינות חברתית למצוינות בהישגים – במועצה האזורית גלבע החליטו שכדי לשפר את הישגי התלמידים יש לשפר גם את התפיסה החברתית בבתיה"ס ולא רק להקצות שעות לימוד ותגבור נוספות. למטרה זו פותח מיזם בשם "שפת המצוינות", שבו משתתפים כל בתיה"ס במועצה – יהודים וערבים. במסגרת המיזם חיבר כל ביה"ס ביחד עם התלמידים אמנה חברתית, הקוראת לאחריות חברתית וסביבתית. האמנות כוללות התחייבות של התלמידים לשאוף לסייע לכל חבר, לקבל את השונה ולהגביר את שיתוף הפעולה ביניהם ובינם לביה"ס. מהמועצה האזורית נמסר, כי במסגרת המיזם גם מוקדשת בבתיה"ס שעה שבועית במערכת לשיחות עם התלמידים, בנושאים כמו "מעורבות האדם בחברה" ו"הדמוקרטיה", המעבירים את המסרים שהאחריות לחיים נמצאת בידי התלמידים ושיפור חברתי עשוי להביא לשיפור משמעותי בהישגים בלימודים. בשבוע שעבר נחתמו האמנות החברתיות בביה"ס היסודי בכפר סנדלה ובביה"ס היסודי נר הגלבע בגן נר.

■ בנות האולפנה מפעילות מרכז מדעים לתלמידות בתיה"ס היסודיים – באולפנת נווה שרה הרצוג ובני ברק, מתקיים בחודשים האחרונים מיזם בשם "אולפנה מארחת". במסגרת המיזם, הנערך בשיתוף עם ארגון כי"ח, מופעל באולפנה אחת לשבוע, בימי ד', מרכז למדעים ולמצוינות. בימים אלו מגיעות אל האולפנה עשרות תלמידות מכיתות ה' ו-ו' בבתי"ס יסודיים בגבעתיים, קריית הרצוג ובני ברק. תלמידות האולפנה מדריכות את תלמידות בתיה"ס היסודיים בפעילויות לימודיות חווייתיות בתחומים; תקשורת וקולנוע יהודי, אומנות, מדעי הטבע ועוד. לאחרונה גם התקיים יום שיא למיזם, שכלל ביקור של תלמידות האולפנה והתלמידות שהן מדריכות במכון וייצמן למדע ברחובות.

פעם בחודש יוצאים מהשגרה...

ארץ אהבתי

סדרות טבע, השתלמויות וסיורים

יום פנוי אחד בחודש יוצאים קבוע, ופותחים שער לשנה חוויתית ורעננה של טיולים ומפגשים מרתקים בטבע. הצטרפו לקבוצת המטיילים האיכותית בהדרכת המדריכים המומחים של החברה להגנת הטבע, ותנו לעצמכם שנה בלתי נשכחת.

לבחירתכם, 25 סדרות מרגשות. פרטים באתר: www.erez.teva.org.il

החברה להגנת הטבע

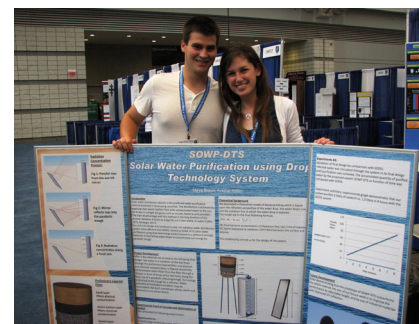
ההשתלמויות מוכרות ע"י משרד החינוך לגמול.

לפרטים והרשמה:

יח' השתלמויות: שולמית 03-6388674 shulamit@spni.org.il

טלטבע: 057-2003030, 03-6388688 teleteva@spni.org.il

■ תלמידים מישראל זכו בתחרות הבינלאומית למדענים ומפתחים צעירים – שני תלמידי כיתה י"ב מתיכון שרת בנתניה, אבישי קטקו ומאיה בראון, זכו במקום הראשון בתחרות הבינלאומית למדענים ומפתחים צעירים של "אינטל-אייסוף", שהתקיימה החודש בפייטסבורג שבארצות הברית. התלמידים זכו בקטגוריית "פרויקטים מיוחדים" בתחרות. בתחרות השתתפו כ-1,400 פרויקטים, שפיתחו תלמידים ממדינות שונות, בהם מארצות הברית, איטליה, יפן, ערב הסעודית והרשות הפלסטינית. צמד התלמידים מתיכון שרת הציגו בתחרות מוצר ייחודי שפיתחו, לטיהור מים באמצעות אנרגיה סולארית. מדובר במערכת טיהור ביתית, המופעלת באנרגיה השמש, ומתאימה במיוחד לשימוש במדינות העולם השלישי, באזורים שבהם אין אספקה של מים מטהורים לבתים.

אבישי קטקו ומאיה בראון, תלמידי תיכון שרת בנתניה, מציגים כרזה על המוצר שפיתחו, בתחרות אינטל-אייסוף בארצות הברית.

לתלמידים מתיכון שרת הוענקו על פיתוח המערכת תעודות הוקרה ופרס כספי מצבא ארצות הברית ומהארגון האמריקני לאיכות הסביבה. יש לציין, כי עבודתם של צמד התלמידים זכתה במקום הראשון בתחרות מדענים ומפתחים צעירים

הישראלית, שהתקיימה בחודש מרס האחרון במוזיאון המדע בירושלים. התחרות נערכה בחסות חברת אינטל, מוזיאון המדע, משה"ח, הנשיא שמעון פרס וועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת. בעקבות הזכייה הוענקו לתלמידים מלגות לימודים באקדמיה וההשתתפות בתחרות הבינלאומית. בראון גם נבחרה להדליק משואה בטקס הממלכתי לציון יום העצמאות השנה.

■ נחנכה תחנת הרדיו הראשונה בבית ספר במגזר הבדואי – בביה"ס הרב תחומי אל-פארוק בכסייפה שבנגב, מקבוצת עמל, נחנכה ביום חמישי שעבר תחנת הרדיו החינוכי הראשונה במגזר הבדואי. שם התחנה – "קול אל-פארוק". כידוע, מופעלות כיום כ-30 תחנות רדיו בבתי"ס, מרכזי תקשורת מחוזיים ומכללות לחינוך. את התחנות מפעיל קול ישראל, בשיתוף עם משה"ח. התחנות המשדרות בתדר FM106

תחנת הרדיו של ביה"ס הרב תחומי בכסייפה תופעל על ידי תלמידי מגמת התקשורת, שרובן תלמידות. תחנת הרדיו הוקמה כשיתוף פעולה של קול ישראל, משה"ח וקבוצת עמל, שהכירו בצורך לקדם את תחום התקשורת במגזר הבדואי. מקבוצת עמל נמסר, כי המיזם יצא אל הפועל לאחר שמפמ"ר מגמת טכנולוגיית התקשורת במשה"ח, יוסי בר דוד, הביע התפעלות מרמתה הגבוהה של מגמת התקשורת בביה"ס. בעקבות זאת החלה קבוצת עמל בתכנון אולפן תחנת הרדיו ואספקת הציוד הטכני הנדרש להקמתו. בתקופה ההכנה שקדמה להקמת האולפן, נסעו תלמידי מגמת התקשורת בביה"ס לכפר הנוער אשל הנשיא, שבו פועלת תחנת רדיו בית ספרית כבר כמעט 20 שנה, והתנסו שם בשידורי רדיו.

תחנת הרדיו החדשה תשדר בערבית, עברית ואנגלית. השידורים בעברית יתקיימו במטרה לקרב בין בני הנוער מהמגזר הבדואי בדרום לבני הנוער מהמגזר היהודי, הלומדים בתיכונים האחרים של קבוצת עמל ותיכונים נוספים באזור. בתחילה יתקיימו

תלמידות ממגמת התקשורת בתיכון אל-פארוק בכסייפה, עורכות ראיון רדיופוני ראשון, עם מנהלת מחוז הדרום, עמירה חיים, ומנכ"לית קבוצת עמל, רווית דום.

השידורים בתחנה במשך שעה מדי יום, מ-14:00 ועד 15:00, ולאחר מכן יתרחב השידור לשעתיים ביום. בשידורים יושם דגש על כתבות וראיונות בנושאים הקרובים ללב בני הנוער הבדואי והשמעת מוזיקה פופולארית. לדברי מנכ"לית עמל, רווית דום; "לא בכדי הוחלט להקים את אולפן הרדיו דווקא בביה"ס הרב תחומי אל-פארוק כסייפה, השייך לקבוצת עמל. ביה"ס נמצא מתאים לכך בזכות הרמה הגבוהה של תלמידי מגמת התקשורת."

מנהלת מחוז דרום, עמירה חיים, מציינת כי מנהל ביה"ס, עודה אלעמור, הציב את היעד להקים תחנת רדיו, ומשה"ח, רשת עמל, קול ישראל והרשות המקומית נתרמו לסייע במימושו. לדבריה; "קיים כאן פוטנציאל אדיר להעצמת התלמידים – הקמת הרדיו תפתח להם צוהר לעולם התעסוקה ולעולם הידע הרחב. למגמת התקשורת עוצמה חינוכית רבה ויכולת השפעה, שבכוחה להדהד למרחקים."

מורים בוחרים ביציבות

"מבטחים החדשה", קרן הפנסיה הגדולה במדינה, היא קרן הפנסיה המועדפת על המורים מזה שנים רבות. 800,000 מבוטחים, מתוכם 50 אלף מורים, והון צבור של כ-34 מיליארד ש"ח, מעידים יותר מכל על החוסן והיציבות של "מבטחים החדשה", מבית "מנורה מבטחים". הנוהל, העוצמה והמקצוענות המוכחים – כל אלה לא משאירים מקום לספק: כשרוצים ללכת על יציבות, הולכים על "מבטחים החדשה".

כי היציבות עושה את ההבדל.

www.menoramivt.co.il

מרכז קשרי לקוחות
*9699

חינוך התיישבותי

90 להיווסדו – כפר הנוער ויצו נחלת יהודה בראשון לציון חגג בשבוע שעבר 90 שנה להיווסדו בכנס מחזוריים חגיגי בהשתתפות בוגרי כפר הנוער, תלמידי והצוות בעבר ובהווה. בכנס השתתפו גם שרת החקלאות, אורית נוקד, נשיאת תנועת ויצו העולמית, טובה בן דוב, ויו"ר הנהלת ויצו העולמית, פרופ' רבקה לזובסקי. בתחילת הכנס נערך סיור בענפי המשק החקלאי המסורתיים של כפר הנוער – הרפת, הלול ופינת החי, ובענף החדש לייצור דשן אורגני, שתוצרתו משווקת בצורה מסחרית לחקלאים. כמו כן ביקרו האורחים בתערוכה של תמונות מחיי הכפר, שכותרתה "מאז ועד היום". שיאו של הערב היה טקס הבאת הביכורים המסורתי, המתקיים בכפר הנוער מדי שנה לרגל שבועות, ומופע של להקות הזמר והמחול של כפר הנוער. ויצו נחלת יהודה הוקם בשנת 1922 כמשק פועלות, ולאחר קום המדינה הפך לתיכון חקלאי. בכפר הנוער לומדים כיום 430 תלמידים, מהם 230 חניכי הפנימייה. שאר התלמידים לומדים בכפר הנוער במסגרת של יום לימודים ארוך, הכוללת חוגים ושיעורי תגבור לאחר שעות הלימודים ועד שעות הערב.

מחוז צפון

כנס החמ"ד – כ-300 מפקחים, מנהלי בתי"ס ומורים מ-73 בתי"ס של החינוך הממלכתי-דתי בצפון, השתתפו בשבוע שעבר בכנס המחוזי השנתי למנהיגות. הכנס נערך במכללה הדתית לחינוך שאנן בקריית שמואל. בכנס השתתפו גם מנהלת המחוז, ד"ר אורנה שמחון, ראש מינהל החינוך הדתי, ד"ר אברהם ליפשיץ, חתן פרס נובל לכלכלה, פרופ' ישראל אומן, המשנה למזכ"ל הסתדרות המורים, גד דעי, ראש עיריית צפת, אילן שוחט, ראש המועצה המקומית שלומי, גבי נעמן, ומחמ"ד המחוז, חיים גבאי.

פרופ' אומן הרצה בכנס בנושא "החינוך למצוינות בתורה ובמדע". פרופ' אומן סיפר, בין היתר, כי בנעוריו לא היו הישגיו במבחן הפסיכוטכני, שהתקיים בביה"ס שבו למד, מזהירים. לדבריו, הומלץ לו ללמוד מקצוע ולהיות נגר, מוסכניק או חשמלאי, ובוודאי לא לעסוק בהוראה או לפתח קריירה אקדמית. "לשמחתי לא ויתרתי והלכתי עם האמת שלי, אך אבחונים רבים הרסו את חייהם של תלמידים אחרים, שוויתרו על החלומות

שלהם", אמר פרופ' אומן. לדבריו; "לענות על 100 שאלות בעשר דקות אינו מעיד על חוכמה. 'עבדכם הנאמן' איטי מאוד במבחנים. אני חושב לאט והולך לאט, ואולי זו הסיבה לציון הנמוך שקיבלתי במבחן הפסיכוטכני", הוסיף פרופ' אומן. בכנס התקיימו דיונים במתכונת "שולחנות עגולים", שעסקו במנהיגות ומצוינות. כמו כן, הרצו בכנס מנהלת המחוז, בנושא "המצוינות הלכה למעשה", הרב בנימין לאו, בנושא "המצוינות שבערכים", והעיתונאי והשדרן ג'קי לוי, בנושא "המצוינות שבסאטירה – 'צחוק עשה לי אלוקים'".

ביקור תנחומים – מנהלת מחוז צפון, ד"ר אורנה שמחון, ראש עיריית צפת, אילן שוחט, וראש מינהל החינוך הדתי, אברהם ליפשיץ,

מנהלת מחוז צפון, ד"ר אורנה שמחון, ראש עיריית צפת, אילן שוחט, וראש מינהל החינוך הדתי, ד"ר אברהם ליפשיץ, במהלך הביקור בבי"ס מפתן בצפת.

ד"ר אברהם ליפשיץ, ערכו ביום חמישי שעבר ביקור תנחומים בבי"ס מפתן בצפת, שמנהלו, רמי אטיאס, רעייתו ושישה מילדיהם נהרגו בשבוע שעבר בתאונת דרכים. המבקרים נפגשו עם צוות ביה"ס והתלמידים, ניחמו ועודדו אותם, והבטיחו להעניק לביה"ס סיוע מהשירות הפסיכולוגי-יעוצי, ככל שיידרש.

בביקור השתתפו גם מחמ"ד המחוז, חיים גבאי, המנהלת המחוזית של אגף שח"ר, עדנה נודלמן, מפקחים ומנהלי בתי"ס מהיישוב. בבי"ס מפתן בצפת לומדים 57 תלמידים, שנפלטו ממוסדות חינוך רגילים. בהמשך היום ערכה ד"ר שמחון ביקור תנחומים בבית משפחת אטיאס, שביישוב בר יוחאי.

מנח"י

לראשונה – השנה חלה עלייה קלה במספר תלמידי החינוך הממלכתי בירושלים, לאחר ירידה של 12% במספרם ב-15 השנים הקודמות. כך עולה מדו"ח שערכה חברת R.I.S עבור עיריית ירושלים. על פי הדו"ח, העלייה הקלה באה לידי ביטוי במספר הלומדים בחינוך הממלכתי היסודי,

העומד השנה על 11,133 תלמידים, לעומת 11,024 תלמידים בתשע"א.

בחינוך היסודי הממלכתי-דתי, חלה גם כן עלייה קלה במספר התלמידים, לאחר שנים של ירידה, והוא עומד על 11,003 תלמידים, לעומת 10,872 תלמידים בתשע"א.

עוד עולה מהדו"ח, כי בתש"ע חלה עלייה של כ-4% בשיעור הזכאות לבגרות בתיכונים בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי בירושלים. בחינוך הממלכתי עלה שיעור הזכאות מ-59.42% בתשס"ט ל-64.03% בתש"ע ובחינוך הממלכתי-דתי מ-64.27% בתשס"ט ל-68.09% בתש"ע.

כמו כן, גדל ב-2% שיעור בוגרי התיכונים במגזר היהודי בעיר, שתעודת הבגרות שלהם עומדת בדרישות הסף לקבלה לאוניברסיטאות, והוא עומד על 87%. בעיריית ירושלים מייחסים את העלייה בזכאות בבגרות לרפורמות במערכת החינוך שיזמה העירייה בשלוש השנים האחרונות.

מחוז תל אביב

נושק ל-90% – במידעון המקוון האחרון של בי"ס אורט גבעתיים, "שקוף", מצוין כי בעקבות מועד חורף בבחינות הבגרות חלה עלייה בזכאות לבגרות בקרב בוגרי בתשע"א. לאחרונה התבשר ביה"ס, כי שיעור הזכאות בו נושק ל-90%. אורט גבעתיים זכה החודש בפרס לביה"ס המצטיין של רשת אורט. מנהלת ביה"ס היא איריס הראל.

מחוז דרום

מנסה למנוע – מינהל החינוך בעיריית אשדוד מנסה למנוע את קיומן של מסיבות הסיום הפרטיות, שמארגנים תלמידי כיתות י"ב בתיכונים בעיר. למטרה זו שיגר מינהל החינוך מכתב להורי תלמידי י"ב בתיכונים, שבו מודגש, כי למסיבות אלו אין שום קשר לבתי"ס ולצוותיהם. עוד מודגש במכתב, כי המסיבות אינן עולות בקנה אחד עם המסרים החינוכיים של מערכת החינוך העירונית.

במכתב גם מובהר להורים, כי במסיבות אין כל השגחה על ההתנהגות של בני הנוער, כניסת זרים או שתיית אלכוהול ושימוש בחומרים מסוכנים אחרים. "נבקש את שיתוף הפעולה שלכם במניעתם של האירועים הללו, ונסתפק במסיבות הסיום המסורתיות, המתקיימות בכל בתי"ס במועדם", מסכם המכתב.